

Skaftö

Skaftö i Lysekils kommun ligger långt ut i havsbandet mitt i Bohuslän med en fin skärgård utanför som ger skydd för havsvågorna. Skaftö är en gammal kulturbygd med fiskesamhällen, sjöfart och badort som huvudnäring. Närheten till hav och natur gör Skaftö till ett paradiset både för bofasta och besökare.

Innanför Skaftö ligger Flatön och Ängön där Evert Taube tillbringade mycket tid på 40-talet och skrev en del av sina visor. Naturen på Skaftö kan beskrivas som i Inbjudan till Bohuslän. I väster reser sig bergen och innanför finns både jordbruksland och beteshagar.

*Som blågrå dyning bohusbergen rullar
I ödsligt majestät mot havets rand
Men mellan dess kala urtidskullar
Är bördig jord och gammalt bondeland*

I sydväst breder Islandsberg ut sig med sin enorma klippa inför öppet hav. Fyrvaktarbostaden längst ut på klippan var en välbekant plats för Evert Taube. Hans morbror var fyrvaktare där. I visan nämns även Bohusläns skiftande färger. Det är på våren blåsippor och vitsippor avlöser varandra med sin färgsättning av Vägeröds Dalar.

*Ja kom och se vårt Bohuslän om våren
Du Rönnerdahl, som äger blick för färg*

Skaftös samhällen har vuxit upp kring de naturliga hamnar som finns, vilket Taube också skriver om i visan.

Dit tränger Skagerack med blåa kilar

Det är i kilarna som samhällena vuxit fram. Sillperioderna har spelat stor roll för utvecklingen av samhällena. Medan Grundsund är ett utpräglat fiskesamhälle utvecklades Fiskebäckskil och Östersidan till näring inom sjöfart och blev stora redarsamhällen. Även Rågårdsvik och Stockevik har haft fisket som huvudnäring tack vare sillperioderna under 1700-talet. I Grundsund ligger ännu LL158 Sandö vid kaj, en av de sista motordrivna vita fiskebåtarna som gick på långafiske till Shetland under 50-talet och framåt.

Under senare delen av 1800-talet växte badverksamheten fram. Bohusläns salta vatten ansågs ha en läkande effekt, vilket även Taube skildrar i visan.

*Här blir du frisk till hälsan och humöret
Här trivs du, Rönnerdahl, det lovar jag!*

Grundsund

Samhället är uppbyggt dels på Skaftölandet, dels på Ösö, och är uppkallat efter det grunda sund, nu kallat Grundsunds kanal, som skiljer dessa öar från varandra. Det har anor åtminstone från 1600-talet som fiskeläge men det var först i samband med de stora sillperioderna som bebyggelsen ökade.

Det goda fisket ledde till en blomstringsperiod under 1800-talet och gjorde Grundsund till ett stort fiskeläge. Det förvandlades aldrig till badort och skepparsamhälle på samma sätt som skedde i Fiskebäckskil, utan istället medförde 1900-talet viss industrietablering på orten, bland annat tillverkning av regnkläder och konservindustri.

Många fiskekuttrar köptes från England och med dessa fiskades makrill i början på 1900-talet. I Bovik fanns en konservfabrik som gjorde konserver med makrill i tomat-sås.

Grundsund är kyrkby i Grundsunds socken och ingick efter kommunreformen 1862 i Grundsunds landskommun. I denna inrättades 29 januari 1886 Grundsunds municipal-samhälle, vilket upplöstes 31 december 1951 samtidigt som landskommunen och orten uppgick i Skaftö landskommun. Grundsunds församling uppgick redan 1 maj 1888 i Skaftö församling.

Fiskebäckskil

Samhället har sedan 1500-talet vuxit fram som fiskeläge på Skaftölandet, på västra sidan av en djupt inskuren havsvik ("kil" på gammal bohusslänska). Under det expansiva 1800-talet omvandlades det till ett burget skepparsamhälle, med Bohusläns största fraktflotta. När lönsamheten minskade inom skeppsfrakten började man inrikta sig på

det framväxande badortslivet, och samhället har under 1900-talet alltmer blivit en renodlad sommarort.

Carl Wilhelmsson

Carl Wilhelmssons villa är ett byggnadsminne i Fiskebäckskil. Carl Wilhelmssons villa byggdes åren 1911–1913 som sommarbostad och ateljé i nationalromantisk stil. Högt uppe på en klipphöjd byggdes ateljévillan av tjärat timmer och med själva ateljéns fönstervägg mot norr med utsikt mot havet och Lysekil. Ateljén inreddes på övervåningen där det är öppet mot taknocken. Huset ägs än idag av släktingar till konstnären och förevisas för allmänheten en gång om året på sommaren.

Konstnären Carl Wilhelmson 1866-1928 hade vuxit upp i fiskesamhället Fiskebäckskil. År 1897 återvände Carl Wilhelmson från Paris till Sverige och Göteborg. I Göteborg arbetade Wilhelmson som lärare på Valands målarskola under tretton år. Carl Wilhelmson var föreståndare för Valands målarskola under åren 1896-1910. Därefter flyttade han 1910 med sin familj till Stockholm och 1912 öppnade en egen privat konstskola i Stockholm, som han drev i sju år fram till sin död 1928. 1925 blev Carl Wilhelmson professor vid Konstakademien i Stockholm.

Rågårdsvik

Rågårdsvik är en småort belägen på södra sidan av Skaftölandet i Skaftö socken i Lysekils kommun i Bohuslän. Det ligger vid Ellösefjorden och Malö strömmar och är en välbesökt sommarort. Merparten av bebyggelsen, som förr var ett fiskeläge, används som fritidshus. Fram till 1990-talet fanns här färjeförbindelse med Ellös.

Saltön – Tv-serien

Tv-serien Saltön är till stora delar inspelad i Grundsund och har resulterat i ett stort antal besökare som vill se och känna igen sig på "Lilla Hunden", "Blomgrens tobaksaffär" med flera platser. Seriens första säsong visades 2005. År 2015 kom beskedet att en fjärde säsong skulle spelas in och under hösten började inspelningen på plats i Grundsund. Den fjärde säsongen hade premiär 2016.

Saltön har manus och regi av Carin Mannheimer och är baserad på Viveca Lärns romaner om folket på den fiktiva ön Saltön. Handling

Handling

Serien utspelar sig på den idylliska ön Saltön i Bohuslän. Hit kommer den unga änkan Sara för att börja ett nytt liv. Hon lär snart känna öns färgstarka invånare, bland andra den mystiske biodlaren MacFie som hon inleder ett förhållande med. Här finns Johanna som lever ensam med sin son Magnus. Efter att Magnus förälskar sig i bibliotekarien Hans-Jörgen börjar även Johanna se sig om efter en ny kavaljer.

Karl-Erik Månsson är Saltöns starke man, chef för konserverfabriken. Han är gift med den unga Kristina som ångrar äktenskapet.

På Saltön finns även den dystra tobakshandlaren Blomgren och hans överviktiga fru Emily som gör uppror och lämnar sin man för att starta ett nytt liv.

Utdrag av rollistan

Thomas Blomgren	Tomas von Brömssen
Emily Blomgren	Anki Larsson
Johanna Karlsson	Ulla Skoog
Sara	Hanna Bogren
William MacFie	Per Myrberg
Gertrud MacFie	Eva Funck
Klasse	Kjell Wilhelmsen
Kjell-Albert "Kabben"	Dag Malmberg

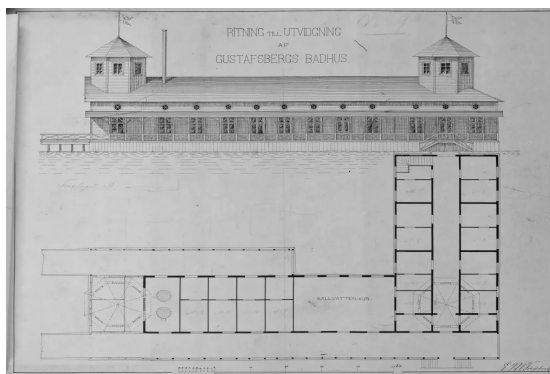
Gustafsberg

Stora Varmbadhuset - Historik

Efter kungliga besök i början av 1800-talet blev Gustafsberg mycket populär som badort. Det stora varmbadhuset ritades av arkitekten Carl Christoffer Gjörwell och uppfördes på plintar ut i vattnet. 1872 – 1873 byggdes det ut med kallvattenbad, nytt pannrum och den höga skorstenen. Varmbadhuset blev vandrarhem 1984. Fotot är från 1871. Ritning nedan från 1872

Långt in på 1940-talet var duscharna mycket primitiva. När baderskorna blåste i visselpipa släppte småpojkar på vinden ner varmt vatten i rör som ledde till duscharna. Tångbad var populära. Tidigt varje sommarmorgon rodde en man ut och plockade upp tång. Baderskorna stod och väntade med trälådor längs med kajkanten. Sedan rensades tången på snäckor och rengjordes i hett vatten så att den blev len och mjuk.

I mitten av juli 1815, reser 33 åriga Magdalena (Malla) Montgomery, gift Silverstolpe (en stor kulturpersonlighet på sin tid, salongsvärdinna) tillsammans med sin man David Gudmund till Gustafsberg. Mallas hälsa var så dålig att hon fick ta båten, istället för den backiga landsvägen till Gustafsberg. Och sällskapet bor inne i staden men besöker Gustafsberg varje dag.

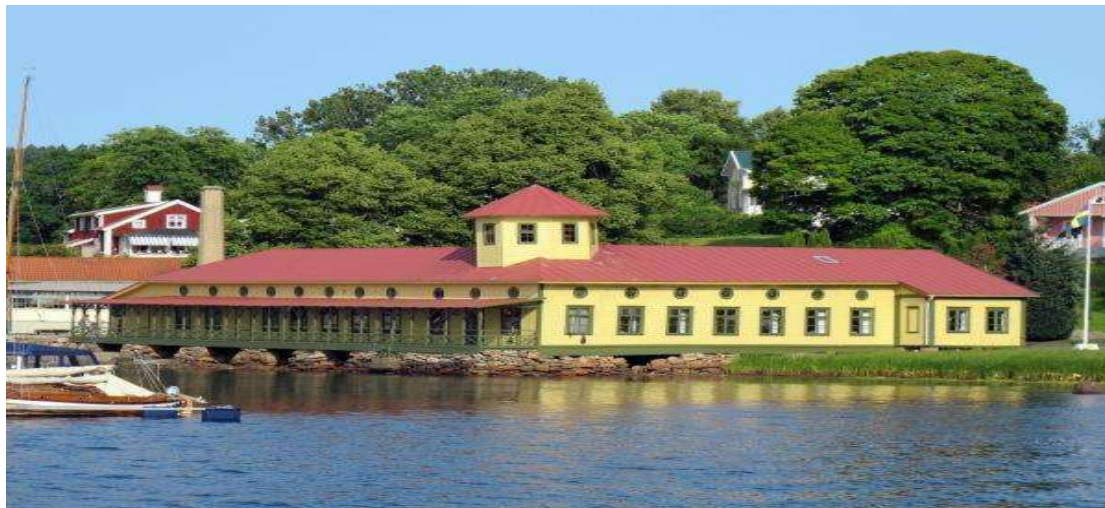
Malla för dagbok under resan som senare har blivit till memoarer: ”Mallas kropps och själslidanden tilläto henne icke att nu rätt njuta någon glädje. Hon bad till Gud att få dö, att slippa framläpa et overksamst lif, till börda för sig sjelf och andra.”

Trots dödslängtan fogar Malla sig badläkare Marins förhållningsorder. Hennes sjukdomshistoria låter som följer: »Hvarje morgon och förmiddag plågades hon af kramp i magen och bröstet – intet kunde hon förtära, och hungern ökade plågan.«

Doktorn föreskrev diet: till frukost en rå äggula med socker uttrörd i sockerdricka, därtill ett knäckebröd. Ingen varm mat. Vattenbehandlingen bestod av en dusch varje förmiddag, först ljum, sedan kall, över bröst och mage, samt ett ljumt karbad om eftermiddagen. Redan vid första duschen försvann krampen. Den återkom visserligen nästa morgon, men mattades efter hand och efter åtta dagar var den markant mindre för att

till slut helt upphöra. Denne befrielse trodde Malla knappt möjlig, och vågade knappt lita därpå. Malla blev 78 år gammal.

Om Gustafsberg

Gustafsberg sjuder av liv och rörelse på sommaren. Folk fikar på Snäckan, besöker Badrestaurangen, solar och badar eller tar en glass på någon parkbänk och bara trivs. Här känns historiens vingslag och det är här du hittar de allra charmigaste gamla hus från den tid då badortslivet var betydande.

Det är till Gustafsberg uddevallaborna kommer för att njuta av havet, utsikten och den välskötta Badortsparken.

Sedan Strandpromenaden invigdes 2006, har antalet besökare ökat, eftersom det blivit så mycket lättare att ta sig hit. En dryg halvtimmes vandring från centrum och du är framme. Strandpromenaden fick Vackra vägars pris 2009.

I denna natursköna miljö kan vi erbjuda ett enkelt, men prisvärt boende i något av våra fem hus som är hotell/vandrarhem. Det största vandrarhemmet, Varmbadhuset, ligger vid vattnet, och här bor du med vågskvalp precis utanför fönstret.

Det händer mycket på Gustafsberg om sommaren. Här firas traditionellt midsommarfirande, nationaldagen och varje år ordnas Gustafsbergsdagarna med guidade visningar och intressanta berättelser som minner om badortens glansdagar.

Maj på Malö

Text och musik: Evert Taube

Goddag, herr handelsman Flinck, min vän
Jag kommer med storm ut till Flatön igen!
Det blåser, nordvästen ger hals!
Goddag, herr Rönnerdahl, välkommen ut!
Nordvästen bedarrar, han blåser snart slut
Men hör min bedårande vals!

Maj på Malö, vackra Maj
Dig vill alla böljor smeka
När du kommer i din eka
Och förtöjer den på svaj
Hoppa i land, smidig och grann
Blåögd och brun med små, små fjun
På ejderdun vilar du i mina drömmar
Flicka från Malö Strömmar

Vem ror i brytande sjö hitåt?
En fröken, herr Flinck, kommer ensam i båt!
Det blåser, nordvästen ger hals!
Vem är den fröken?
Hon ror som en man
Det är Maj på Malö så fager och grann
Men hör min bedårande vals!

Maj på Malö, vackra Maj
Dig vill alla böljor smeka
När du kommer i din eka
Och förtöjer den på svaj
Hoppa i land, smidig och grann
Blåögd och brun med små, små fjun
På ejderdun vilar du i mina drömmar
Flicka från Malö Strömmar

Goddag skön Maj, nu är allting klart
Hos handelsman Flinck går det undan med fart
Det blåser, nordvästen ger hals!
En ost, två kilo, så fet och så rar
Sardiner, ansjovis, en burk kaviar
Men hör min bedårande vals!

Maj på Malö, vackra Maj
Dig vill alla böljor smeka
När du kommer i din eka
Och förtöjer den på svaj
Hoppar i land, blåögd och grann
Smidig och brun med små, små fjun
På ejderdun vilar du i mina drömmar
Flicka från Malö Strömmar

På Kryss med Monsunen

Text och musik: Evert Taube

Vrakevik öppnar sin famn mellan tvärbranta, svartröda hållar,
ödsligt romantisk, med solhettad snäcksand och tångvall och svallgrus,
Koljöfjords glasklara böljor de rulla så makligt och trivsamt
in på det grunda i viken, där blåmusslor skimra emot mig
när jag ror dit med min följbåt och lämnar Monsunen för ankar.

Dagen är härlig och varm, och jag hoppar i sjön ifrån ekan,
drar den med fånglinan in till den främmande, ensliga stranden,
njuter en stund av att vandra där fram och tillbaka och titta
ut mot min älskade speljakt, vars vinröda barkade segel
stå så oändligen vackert i färg emot himmelens azur.

Genom kajutans små fönster syns glittret från fjorden, och skrovet
speglar sin ljusgröna färg så förtjusande vackert: Jag ropar:
- Hej min Monsun! Och hon svarar! Hon sänker sitt bogspröt och klyvarn,
upplagd i bukter till tork över bogstag och back, börjar fladdra.
Allting ombord i min båt tycks förnimma min kärlek och omsorg.

Allt, ifrån hyllor och skåp i kajutan till vimpeln på toppen,
har jag med känslighet format och nu är det äntligen sjöklart,
nu är var sak på sin plats. Hon är rustad, min kryssning kan börja.
Medan jag vadar omkring ibland blåmusslor känner jag plötsligt
fisksoppans doft ifrån grytan som nu börjat koka i skansen.

Så känns i Genua och i Marseille, Ventimille och San Remo
Fisksoppans kryddiga, löksöta lukt ifrån skutor i hamnen,
från naviceller och briggar och smärre skonarter som segla
mellan Provence och Ligurien och ända till Grekland och Smyrna.
Koljöfjord skimrar ju också så medelhavsblå nu i juni.

Själv har jag seglat på Spanien, Palermo, Bizerta och Tunis
både med svavel och fikon, med klippfisk och apelsiner.
Då åt man fisksoppa jämt och drack två liter lantvin om dagen,
sov några timmar i veckan och mådde förträffligt i värmen.
Nog sagt om det! Här i Vrakevik har jag det bättre.

Tre sorters musslor jag fann som ska ner i min kokande soppa,
och därför ror jag ombord. Men här har ni receptet på soppan:
Ett kilo fisk per person, tjugo musslor och dill och persilja
kokas och mosas tillsammans med nykokt potatis och silas.
Då har man redan buljongen och bäst blir det alltid med lever.

Huvuden, fenor och stjärtar och rom tar man med, det är självklart.
Sätt lite morötter till, lite gräslök, nyhackad persilja,
och sist en äggula, vispad i mjölk, låt det puttra, servera
soppan till vitt bröd och ost, det gör jag, och jag bjöd härom dagen
två stycken läkare och en grevinna på just denna soppa.

Soppan gick åt, och grevinnan som först inte ämnade smaka,
sa, när hon fått första skeden: - Jag älskar dig! Härliga soppa!
Hennes förtjusning och barnsliga glädje gav uppslag till dikten.
Sjung den, min vän, när du själv fått din soppa ordentligt serverad,
om den är kokhet så blir den just lagom när sången förklingat.